

TO IN ONO.

P. Hug. Sattnerjev oratorij v nemščini. — Prof. Anton Funtek je že meseca majnika dovršil nemški prevod besedila p. Hug. Sattnerjevega oratorija „Assumptio“. Prevod je izboren; natančen po mislih, skoro dobeseden, povsod istih oblik kot izvirnik: tako zna pri nas na nemščino prevajati samo mojster Funtek. Za zgled naj primerijo čitatelji edinole končni zbor zemljanov „Salve Regina“:

Ceščena Kraljica, usmiljena Mati,
Ti naše življenje in up in sladkost!
Glej, k tebi zdihujemo Eve otroci,
ko žalost nas bega, napaja grenkost.
Pokaži nam svoje premile oči,
usmili se, Mati, nas Ti!

V bridkosti spočeti, v solzah smo rojeni,
trpljenja vihari nad nami oblast,
in s pota do večnega, srečnega doma
skušnjava nas vabi in greha nečast...
O Mati, ozri se na naše gorje,
odkleni nam svoje srce!

Ti Solnce rodila si večne resnice,
o daj, da posije na temni naš pot!
Ti srla si glavo peklenškemu zmaju,
obvaruj življenja pogubnih nas zmot.
In k sebi trpine privedi nas kdaj
v nebeški preblaženi raj!

Gegrüßt seist du, Königin, Mutter voll Gnaden,
du unsere Süße, du Leben und Trost!
Dich rufen wir, Evas laut weinende Kinder,
von Trauer bedrückt, von Stürmen umtost.
O, wende dein Auge barmherzig uns zu,
o Mutter, erbarme dich du!

Empfangen in Schmerzen, geboren in Zahren,
so schreiten wir klagend und weinend zum Grab.
Vom Wege zum ewigen, glücklichen Heime
lenkt Sünde, Versuchung verlockend uns ab...
O Mutter, blick' nieder auf unseren Schmerz,
erschließe uns gnädig dein Herz!

Die Sonne der Wahrheit hast du uns geboren,
o lasse sie scheinen ins Dunkel der Nacht!
Die Schlange der Hölle, du hast sie zertreten,
so schütze uns auch vor der Irrungen Macht!
Und führe uns einmal aus Jammer und Qual
zu dir in den himmlischen Saal!

Trdno upamo, da bo oratorij, ki je na domačih tleh tako krasno uspel, s tem tekstom podložen, ponesel slavo naše glasbene umetnosti preko slovenskih mej.

Dr. Mih. Opeka.

† Anton Aškerc.

Dne 10. junija t. l. je umrl v ljubljanski deželni bolnišnici pesnik Anton Aškerc. Zadela ga je kap. Z Aškercem je izginila s slovenskega literarnega polja čudna prikazen. Tendence v literaturi se morda nikjer ni pokazala v hujši obliki kot pri njem; ta silovita tendenca, polna sovraštva in divje se boreča, je

ubila tudi vso poezijo v njem. Ostal je od pesnika le pust verzifikator, ves zaigran v eno samo — popolnoma negativno idejo.

Anton Aškerc se je rodil pri Sv. Marjeti ob Rimskih toplicah blizu Celja leta 1856. Študiral je v Celju, bogoslovne nauke je dovršil v Mariboru. Služboval je na raznih mestih kot kaplan, dokler se ni dal leta 1898. vpokojiti. Istega leta ga je ljubljanski magistrat nastavil za mestnega arhivarja.

Napisal je vsega skupaj 15 knjig. Od 15 knjig je 11 samih pesmi, in sicer: Balade in Romance leta 1890. in 1903. druga izdaja, Lirske in epske poezije 1896, Nove poezije 1900, Zlatorog 1904, Četrty zbornik poezij 1904, Primož Trubar 1905, Mučeniki 1906, Junaki 1907, Jadranski biseri 1908, Akropolis in Piramide 1909, in Poslednji Celjan. Skupno s Ivanom Veselom je izdal Rusko antologijo l. 1901. Poizkusil se je tudi v dramatik in izdal 1900. leta Tri dramske študije. Nadalje imamo od njegove roke še dva potopisa: Izlet v Carigrad in Dva izleta na Rusko. Brošura: Ali je Primož Trubar upesnitve vreden junak ali ne — je polemične vsebine.

Aškerc je zgrešil svoj poklic. Vstopil je v bogoslovje, dasi je bil popolnoma tuj duhu katoliške vere. Pri svoji nadarjenosti bi bil seveda lahko v vsakem drugem stanu prišel do kruha; zato mu je tembolj zameriti, da se je dal posvetiti v duhovnika, dasi je bil poln sovraštva do tega poklica, ker v semenišču ni študiral bogoslovja, ampak čital svobodomiselnost literaturo. Šel je v pastirstvo, a je tako prezirljivo opravljal funkcije svojega stanu, da se je ljudstvo pohujševalo nad njim.

Prve pesnitve Aškercove so pokazale njegov izredni epiški talent. Med baladami in romancami prve dobe so res epiški biseri. Če bi bil Aškerc ostal pri poeziji, bi bil slovensko slovstvo obogatil z deli trajne vrednosti. A zašel je v fanatično strujo najhujših kulturobojnikov, ki so si v mednarodni organizaciji „Svobodne misli“ stavili nalogo uničiti cerkve in monarhije.

Nastavili so ga na ljubljanskem magistratu kot arhivarja. To službo so ustanovili nalašč zanj. A nade v Aškercovo osebno agitatorično moč se niso uresničile. Aškerc je bil samosvoj človek, ni maral družbe, v občevanju je bil kratkobeseden in zadirljiv, nezadovoljen z vsem, kar ga je obdajalo. Aškerc ni imel privlačne sile, zato je tem ostreje pisal in s pravim odpadniškim fanatizmom zastopal svoje nazore.

Aškerc je bil intransigenten doktrinar, nestrpen proti vsaki drugi misli. Zato tudi med somišljeniki ni imel pravih pristašev. Pri mednarodnem shodu Svobodne misli v Pragi so ga izvolili med podpredsednike. Tam je zboroval z najhujšimi sovražniki cerkve in monarhije. V tej družbi so bili možje, ki so povzročili krvavo revolucijo na španskem in v Portugalu, na primer znani Ferrer, ki je v Barceloni ustanovil prave šole za anarhiste. Ta od framonstva

podpirana internacionala je tudi med Slovenci po Aškercu in nekaterih mladih ljudeh začela hudo agitacijo za odpad od krščanstva. Publikacije te vrste so polne besnih napadov na katoliško cerkev; cerkveni nauki se zavijajo in v karikaturi pobijajo, zgodovinske laži se mladini vcepljajo z vedno rastočim pretiravanjem.

Aškerčevo ime je bilo geslo tej družbi. Odpadli duhovnik je bil seveda dobro agitatorično sredstvo. Aškerčev pogreb je ta družba hotela pod pretvezo pietete do literata izkoristiti zase. Zato je bilo jako netaktno, da je predsednik Slovenske Maticе, dr. Ilešič, ob odprtem grobu nastopil poleg socialnodemokratskega govornika, obsodbe vreden pa je bil njegov govor, v katerem je slavil Aškerčeve nazore. Na naših srednjih šolah se pouk v literaturi ne vrši v pravem duhu; Aškerčev pogreb nam je pokazal, da manjka one estetske in modroslovne kritike, ki je potrebna za pravilno umevanje literarnih struj.

De mortuis nil nisi bene... Tudi mi ob komaj zagrnjenem grobu nočemo vreči nobene sence na umrlega pesnika kot človeka. Potrebno pa je povedati resnico, ker — kakor nas v tolikih slučajih uči naša domača zgodovina — ni kvarnejšega, kakor če se neresnica takoj v početku ne zavrne. Taka neresnica je n. pr., da je bil Aškerc preganjan. V resnici so imeli cerkveni krogi z Aškercem največje potrpljenje. On je bil tisti, ki je vedno napadal in preganjal. Celo cerkven pogreb se mu je dovolil, samo zato, ker je umrl v nezavesti in se je torej moglo misliti, da bi bil pred pragom večnosti morda spoznal svojo zmoto, ako bi mu bil zasijal pred smrtjo še jasn žarek spoznanja, svit tiste v resnici svobodne misli, ki se povzpne nad malenkostne strasti in prazni napuh zemskega življenja...

Če bi se iz Aškerčevih del izbrale epske pesnitve, ki imajo v resnici estetsko vrednost, bi imeli knjižico, ki ji damo v literaturi lahko častno mesto. S tem bi se tudi pokojnemu pesniku storila boljša usluga, kakor da se proslavljajo ravno tista njegova dela, ki se morajo odklanjati s stališča literarne kritike ravno tako, kakor s stališča krščanske kulture, ki bo vedno ostala najboljša merilo za vrednost slovenskih proizvodov.

Dr. E. Lampe.

Iz Kettejeve zapuščine.

Gospod prelat Andrej Kalan, bivši mnogoletni urednik „Slovenca“, nam je izročil nekaj rokopisov, ki jih je bil pokojni pesnik Drag. Kette svojčas, menda še kot srednješolski dijak, napisal za „Slovenca“, a jih „Slovenec“ ni objavil. Enega teh rokopisov tu priobčujemo.

Solnčnik in dežnik.

Tivolska zgodba. Spisal Kdorkóli.

I.

V gledišči sta se videla. Kje? V gledališči, pri opereti „Mam'z'elle Nitouche“. No, operete nista videla, kajti vës čas sta se držala v garderobi. Kdo? Solnčnik in Dežnik. Čegava? Gospoda, pst! Gospicam gré prvo mesto. Torej: gospice Silvánije in gospóda Postáve.

Naj opišem njuna značaja, ne gospice in gospóda, — ta dva bodete že še videli in spoználi, če se

vam bode ljubilo pogóltati vse črke od prve do zadnje — ne gospice in gospoda, ampak značaj obeh zavetnikov človeške kóže.

Solnčnik je prav za prav gospica. No, vidi se, da sem neródněž! Reči sem hotel: solnčnik ima sicer móški klobuk in bélo kraváto, kar vedó vsi slovničarji, je pa véndar le ženska od péte do vrha, kar vedó vsi fizijologi. Gospica Solnčnik je čedne, bolj majhne postáve, nósi široka, rožno bojната krila: — seveda ne vse najedenkrat; — nožice kitajske: no ne gledite debélo: kitajske nožice se odlikujejo po svóji dróbní grációznosti —; vrat debél: — pravijo, da imajo duhoviti ljudje debéle vratove —; dróбно glavico: — ta je malo drugačna, nego pravi narodna:

Je bela kot mleko
In rdeča kot kri,
Zaljubljeno gleda,
Na smeh se drži.

Bela ni, je rjava, torej bruneta; rdeča: no radi mene; saj pravimo dostikrat o snežnobelih licih, pa so vender le samo napúdrana... Tako so béli čevlji, ko se je blato na njih posušilo; tako je bél kótel, če je sneg nanj zapadel; tako je bela klepetulja, če je obézala bélo ruto, gredoč v cerkev, iz cerkve pa k sosedí, ljubi prijateljici: Ti slišiš? Včera pa... Takšna je...

Še nekaj moram povedati o glavi: glavo gospice Solnčnika drži navadno gospica Silvánija v rókah, da ne bodete v skrbeh, kjé imá glávo. Da, jaz sem za vašo v skrbeh!

Gospod Dežnik je večji, močnejši, debelejši in vstrajnejši, kar se pri móškem razume samo ob sèbi. Mislim, da ga črni frak dovolj karakterizúje, in mi ni treba opisávati še ostale obleke. To pa to! Glava — tudi on ima glavo, pa še kakšno — glava je bolj ploščnata, oči ima hudé, zobé kaže: i skratka: robústen móški; dela efekt pri damah.

„V resnici, gospica Solnčnik, to je šarmantno, ha, ha, ha, ha, ha! In kdaj vas mučijo take sánje?“

„Vsako noč. Kadar zaspim, zazdi se mi hkrati, da vidim nekaj poleg sèbe, nekaj velicega, strašnega, kosmatega, hu!“

„I kaj pa je tisto?“

„O ko bi vedela. Toda jaz zamižim in do jutra več ne odprém očíj. No, pa saj to se mi le sanja.“

„In nekaj tacega, da vam je prišlo v um, ko ste mène zagledali? Ha, ha, ha! No, gospica, sedaj pač vidite, da sanj je laž, a jaz sem istina. Ha, ha! Sicer pa — — — podajte mi roko!“

„Čemú, gospod, pa ne da...“

„I no, prerokoval vam bodem srečo.“

„O! no,“ šépnila je nekáko vesélo, „če nič družega, pa lè!“ Pomolila mu je roko.

Toda izpodrsnila je, nagnivši se nekoliko preveč, in padla bi, da je ni obdržal gospod Dežnik na svojem korpulentnem trebuhu, prijemši jo ob enem za bélo roko.

Vsa je prebledela v tem trenutku.

„To pomeni nesrečo,“ dejala je s tresočim se glasom.

„To ne poméni nič,“ tolažil jo je Dežnik, „kajti razume se samo ob sèbi. Tla so zdrsla, kakor na odru, nič čudnega. Zunaj je mokrótno, saj veste, drugači bi jaz tako in tako ne prišel, kajti ne ljubim